

Gönderim: 04.11.2022

Kabul: 31.01.2023

Tür: Araştırma Makalesi

Açıköğretim Sisteminde çevrimiçi öğrenci topluluklarına katılan öğrenenlerin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi

Yusuf Zafer Can UĞURHAN^a
Hasan UÇAR^b

^a Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi, ORCID: 0000-0003-1264-9002

^b Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi, ORCID: 0000-0001-9174-4299

Özet

Günümüzde bilgi ve iletişim teknolojilerinin beraberinde getirdiği internet temelli gelişmeler, açık ve uzaktan öğrenenlere farklı kanallar aracılığıyla çeşitli öğrenme ortamlarının sunulmasına imkân tanımıştır. Bu ortamlardan biri de çevrimiçi öğrenci topluluklarıdır. Öte yandan, uzaktan öğrenme ortamlarında bu topluluklardaki öğrenenlerin dijital ayak izleri takip edilebilmekte ve çok çeşitli verilerin depolanması mümkün hale gelmektedir. Öğrenme analitikleri olarak adlandırılan öğrenenlerin bu dijital ayak izleri, eğitimsel veri madenciliği stratejileri vasıtasıyla öğrenme sürecinin derinlemesine bir biçimde incelenerek etkili ve verimli eğitimsel kararların alınmasını sağlamaktadır. Bu nicel çalışmada, öğrenenlere açık ve uzaktan öğrenme fırsatı sunan Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemi Anadolom eKampüs platformunda yer alan ve yine platform üzerinden erişilebilen çevrimiçi öğrenci topluluklarının incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda, Anadolom eKampüs platformunda yer alan sekiz toplulukta bulunan öğrenenlerin çeşitli analitik verileri açısından profilleri incelenmiştir. Bu bağlamda, hangi toplulukta ne tür demografik özelliklere sahip öğrenenlerin yer aldığı, öğrenenlerin hangi demografik özelliklerinin birbirleriyle benzerlik ve farklılık taşıdığı ile topluluklar arasında nasıl bir demografik örüntünün olduğu irdelenmiştir. Son olarak, çalışmada bulgulara ilişkin tartışmalar ve ileri araştırmalara ilişkin öneriler sunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Açık ve Uzaktan Öğrenme, Açıköğretim Sistemi, Çevrimiçi Öğrenci Toplulukları, Öğrenme Ortamları, Öğrenme Analitikleri.

Investigation of learners participating in online student communities in Open Education System in terms of various variables

Abstract

Developments in information and communication technologies have allowed open and distance learners to attend various learning environments and activities. One of these environments is online student communities. These communities represent groups where learners with common interests can interact with other learners, teachers, and various experts in the field via the internet, convey their thoughts and realize all these without the constraints of time and space. On the other hand, in distance learning environments, the digital footprints of learners in these communities can be followed and a wide variety of data can be stored. These digital footprints of learners, called learning analytics, enable effective and efficient educational decisions to be made by examining the learning process in depth through educational data mining strategies. The purpose of this quantitative study is to examine the online student communities in the Anadolu University Open Education System eKampus platform. For this purpose, the profiles of learners in eight communities on the platform were examined in terms of various analytical data. In addition, the

Kaynak Gösterme

Uğurhan, Y. Z. C. ve Uçar, H. (2023). Açıköğretim Sisteminde çevrimiçi öğrenci topluluklarına katılan öğrenenlerin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi (AUAd)*, 9(1), 295-315. <https://doi.org/10.51948/auad.1199318>

Bu çalışma, 28-30 Eylül 2022'de Anadolu Üniversitesi tarafından düzenlenen 5th International Open & Distance Learning Conference (IODL 2022) adlı konferansta sunulan sözlü bildirinin, yeniden düzenlenmiş ve genişletilmiş halidir.

demographic characteristics of learners in online student communities were examined in depth. In this context, it has been examined which demographic characteristics of the learners have similarities and differences with each other and what kind of demographic pattern there is among the communities. Finally, discussions on the findings and suggestions for further research are presented.

Keywords: Open and Distance Learning, Open Education System, Online Students Communities, Learning Environments, Learning Analytics.

Giriş

Bilgi ve iletişim teknolojilerinin (BİT) sunduğu imkânlar dâhilinde açık ve uzaktan öğrenme ortamlarında öğrenme süreci hem kolaylaştırılmakta hem de desteklenmektedir. Bu sayede öğrenme süreci etkili, verimli ve etkileşimli bir şekilde gerçekleşmektedir. Öğrenenler ise kendilerine uzaktan çevrimiçi öğrenme ortamları üzerinden sunulan metinsel, görsel, işitsel ya da görsel-işitsel öğrenme malzemeleriyle öğrenme deneyimini zenginleştirmektedir. Ancak, bu ortamlarda öğrenen ve öğretmenin fiziksel olarak birbirlerinden ayrılığı ilk bakışta olumsuz bir durum gibi değerlendirilebilse de bu durum, öğrenme deneyimini zaman ve mekân kısıtından çıkararak öğrenene bir özerklik kazandırmakta ve öğrenme süreciyle alakalı öğrenene pek çok seçenek sunmaktadır. Öyle ki, öğrenenler bir amaç belirleme ya da ders çalışma zamanını yönetme gibi birçok alanda etkin bir rol olarak kendi öğrenme süreçlerini biçimlendirebilmektedir (Saltürk ve Güngör, 2020, s. 4208). Bununla birlikte, açık ve uzaktan öğrenme ortamlarında ders etkinlikleri geleneksel yüz yüze öğrenmeye kıyasla zaman ve mekân kısıtlılığını aşarak öğrenenlerin öğrenen-öğrenen ve öğrenen-öğreten gibi farklı paydaşlarla etkileşimini mümkün ve etkin kılmaktadır. Ayrıca, açık ve uzaktan öğrenmenin yüz yüze öğrenme ortamlarıyla kıyaslandığında görece düşük maliyetli oluşu, öğretmenlere zaman ve mekân esnekliği kazandırması ve öğrenenlere esnek bir öğrenme deneyimi sunması, birçok kurum ve kuruluş tarafından bu öğrenme yönteminin benimsenmesini hızlandırmaktadır (Yıldız, 2020, s. 181).

Açık ve uzaktan öğrenmede çevrimiçi ortamlar aracılığıyla düzenlenen eğitimsel etkinliklerin “etkileşim” temelli olması vurgulanırken öğrenme-öğretme sürecinin öğrenen odaklı olması gerektiğinin de altı çizilmektedir (Aydın, 2002, s. 4). Diğer taraftan, çevrimiçi öğrenmenin beraberinde getirdiği önemli kısıtlılıklardan biri olarak kabul edilen yalnızlık duygusunun/izolasyon hissini önüne geçilmesi ve öğrenenlerin öğretmenlerle, diğer öğrenenlerle ve içeriklerle daha çok etkileşime girmesinin önemine de atıf yapılmaktadır. Bu bağlamda, uzaktan eğitimde gerek öğrenen odaklı öğrenme-öğretme sürecinin gerçekleşmesinde gerekse izolasyon hissi eğiliminin ortadan kaldırılmasında çevrimiçi öğrenci

toplulukları ön plana çıkmaktadır. Çevrimiçi öğrenci toplulukları, belirli ortak ilgi alanlarına sahip öğrenenlerin internet vasıtasıyla diğer öğrenenlerle, öğretmenlerle ve alanla alakalı çeşitli yetkin ya da uzman kişilerle etkileşime geçebildikleri, düşüncelerini aktarabildikleri ve bunları zaman ve mekân sınırlaması olmadan gerçekleştirebildikleri grupları temsil etmektedir.

Bu çalışmada, öğrenenlere açık ve uzaktan öğrenme alanında öncü bir role sahip olan Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sisteminde yer alan çevrimiçi öğrenci topluluklarına katılan öğrenenlerin; yaş, cinsiyet, başarı not ortalaması, kayıt yılı, kayıt türü, kayıt olunan program türü, aldıkları ders sayısı ve kullandıkları öğrenme malzemesi türü açısından incelenmesi hedeflenmiştir. Bu bağlamda, çevrimiçi öğrenci topluluklarında yer alan öğrenenlerin çeşitli analitik verileri açısından profillerinin betimsel olarak incelenmesi ve kısmen de olsa profillerinin ortaya konulması amaçlanmıştır. Böylelikle, Açıköğretim Sisteminin en önemli paydaşlarından biri olarak öğrenenlerin çevrimiçi öğrenci toplulukları açısından yakından incelenerek Açıköğretim Sistemi kapsamında gerçekleştirilen araştırma-geliştirme (Ar-Ge) faaliyetlerine öğrenen profilleri açısından bir katkı sunulmaya çalışılmıştır.

Kavramsal Çerçeve

Güncel araştırmalar, öğrenenlerin öğrenme sürecinde geleneksel anlamda pasif olarak değerlendirilen katılımcı rollerinin yerine öğrenme sürecine etkin bir şekilde katılan ve kendi gereksinimlerine göre süreci yapılandırabilen aktif öğrenen rolüne dönüşmesi gerektiğinin altını çizmektedir (Özen ve Karaca, 2021; Saltürk ve Güngör, 2022; Tang ve Lam, 2014; Wu vd., 2022). Bununla birlikte, öğrenme ortamlarında öğrenenlerin kendi ilgi ve motivasyonlarıyla uyumlu, içerikteki kazanımlara uygun, etkili ve öğrenenlere aktif bir rol kazandıran öğrenme deneyiminin sağlanmasının önemine de dikkat çekilmektedir. Söz konusu değişime ve gereksinimlere uygun olarak uzaktan eğitimde çevrimiçi öğrenme ortamları aracılığıyla bu deneyimin öğrenenlere sunulabileceği değerlendirilmektedir (Çelen ve Seferoğlu, 2020, s. 81-82).

Çevrimiçi öğrenme ortamlarının etkileşim temelli yapısı, öğrenenlerin bu ortamlara katılımını sağlayan en önemli unsurlardan biri olarak görülmektedir. Zira, öğrenenler öğrenme ortamlarında öğrenme malzemeleri ve öğretmenlerle etkileşime geçebilmelerinin yanı sıra diğer öğrenenlerle de etkileşime geçip ortak amaçlar çerçevesinde etkinlikler gerçekleştirebilmektedir (Blayone vd., 2017, s. 1-2). Bu noktada, çevrimiçi öğrenme ortamları bağlamında topluluk kavramının ele alınması gerekmektedir. İlk olarak birbiriyle benzer ya da aynı ilgi alanına sahip bireylerin meydana getirdiği grup anlamıyla tanımlanan topluluk, bilgi ve iletişim teknolojilerinin ilerlemesiyle birlikte ortak çıkarları olan bir grup bireyin hem bilgi

paylaşımı hem de karşılaşılan problemleri tartışabilmek için bir araya toplanması anlamıyla kullanılmıştır. Çevrimiçi öğrenme bağlamında ise topluluk, ortak ilgi alanına sahip öğrenenlerin ortak hedefler doğrultusunda hareket ederek deneyimlerini paylaştıkları web tabanlı grupları temsil etmektedir (Yıldız, 2020, s. 181).

Yüz yüze veya bağımsız öğrenme topluluklarına kıyasla çevrimiçi öğrenme toplulukları bazı farklılıklara sahiptir. Öyle ki, bu topluluklarda öğrenenler hem öğrenen hem de öğretici rolünde olabilmektedir. Bir diğer ifadeyle, öğrenenler diğer öğrenenlerle birlikte birbirlerinin öğrenmelerini destekleyebilmektedir (Wu vd., 2022, s. 3-4). Nitekim çevrimiçi öğrenci topluluklarının belirli amaçlar çerçevesinde birtakım gereksinimlerin giderilmesi amacıyla oluşturulduğu göz önünde bulundurulduğunda öğrenenlerin hem öğrenen hem de öğretici rolüyle birbirlerine bağlandıkları ifade edilebilir.

Çevrimiçi öğrenci toplulukları, açık ve uzaktan öğrenme ortamlarında öğrenenlerin sosyal katılım göstererek öğrenme süreçlerini diğer öğrenenlerle zenginleştirdikleri grupları da ifade etmektedir. Eğitim araştırmalarında bu toplulukların informal öğrenmede önemli bir role sahip olduğu değerlendirilmektedir (Tang ve Lam, 2014). Topluluklara katılan öğrenenler, herhangi bir fiziksel mekâna ya da zamana bağımlı olmadıklarından öğrenme informal bir şekilde gerçekleşmektedir. Bunun yanında, ortak ilgi alanına sahip öğrenenlerin bir araya gelmesi ve paylaşımlarda bulunması da bu yolla mümkün olmaktadır. Çevrimiçi öğrenme topluluklarının daha çok bir düşüncenin ya da görevin tanımlanmasına göre var olduğu bilinirken ortak bir amaç çerçevesinde bir araya gelindiğinde ve bir ihtiyaç ortaya çıktığında topluluğun oluştuğu değerlendirilmektedir (Tang ve Lam, 2014, s. 79-80). Diğer taraftan, bu toplulukların yalnızca bilgi paylaşımıyla ilişkili olmadığı, bunun yanı sıra toplumsal ve sosyal ihtiyaçların giderilmesi hususunda da elzem olduğu düşünülmektedir (Özkanal vd., 2022, s. 472). Ancak, öğrenenlerin çevrimiçi öğrenme ortamlarına katılımları, yalnızca bireysel değil aynı zamanda toplumsal düzeyde de olabilmektedir. Söz konusu katılım neticesinde, öğrenenlerin kendilerini izole hissetmek yerine orada bir topluluğun parçasıymış gibi hissetmeleri sağlanmaktadır. Bu bağlamda, çevrimiçi öğrenme ortamlarında öğrenenlerin topluluk hissini çok önemli bir husus olduğunun da altı çizilmektedir (Yıldız, 2020, s. 181).

Çevrimiçi öğrenme ortamlarında öğrenenlerin ayak izlerinden yola çıkarak kullanılan öğrenme analitikleri, bu ortamların incelenmesi ve geliştirilmesi adına önemli bir fırsat sağlamaktadır. Kavramsal olarak incelendiğinde öğrenme analitikleri “öğrenmeyi ve öğrenmenin gerçekleştiği ortamların anlaşılması, bu ortamların en iyi şekilde kullanılması amacıyla öğrenenlerin oluşturduğu verilerin, ölçümü, toplanması, analiz edilmesi ve

raporlanması” olarak değerlendirilmektedir (Long ve Siemens, 2011, s. 34). Ancak, bu değerlendirmenin “uygun eylemleri işe koşabilmek maksadıyla öğrenen davranışlarının gözlenmesi ve anlaşılması” biçiminde genişletildiği de görülmektedir (Brown, 2011, s. 1). Dolayısıyla öğrenme analitiklerini, “uzaktan eğitim teknolojileri bağlamında öğrenenlerin davranışları ile akademik ilerlemelerini değerlendirmek, gelecekteki performanslarını tahmin etmek ve potansiyel sorunları belirleyebilmek amacıyla öğrenenler tarafından oluşturulan ve yine onlar adına toplanan çok çeşitli verinin yorumlanması” şeklinde değerlendirmek mümkündür (Johnson vd., 2011, s. 28).

Öğrenme analitikleri; çevrimiçi öğrenci toplulukları, yönetim sistemleri ve sosyal platformlardan alınan eğitimsel bilgiler temelinde gerçek zamanlı öğrenme süreçlerine yönelik verilere işaret etmektedir. Bu bakımdan öğrenme analitikleri a) öğrenenlerin bireysel özellikleri (önceki bilgileri, akademik performansları vb.), b) öğrenme ortamındaki faaliyetler (izleme ve indirme etkinliği vb.), c) müfredat karşılaştırmaları (öğrenme çıktıları, tarihsel ders bilgileri vb.) ve d) diğer öğrenenlerle ve öğretmenlerle etkileşimler (sosyal ağ etkinliği vb.) ile ilgili bilgileri kullanmaktadır. Hacimce büyük, statik ve dinamik biçimde olan bu veriden, gerçek zamanlı modelleme, öğrenme süreçlerinin tahmini ve optimizasyonu ile öğrenme ortamlarıyla ve eğitimle ilgili kararlar alınırken faydalanılmaktadır (Ifenthaler ve Schumacher, 2016, s. 924).

Yükseköğretimde öğretim süreçlerinin yanı sıra öğrenenlerin; bilimsel, kültürel, sosyal, mesleki ve çeşitli ilgi alanlarında etkinliklerde bulunabilmeleri amacıyla çevrimiçi öğrenci toplulukları oluşturulmaktadır. Buna benzer olarak, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sisteminde de çevrimiçi öğrenci toplulukları kurulmuştur. Topluluklarda, üniversitede görevli bir öğretim elemanının yürütücülüğünde topluluk özelinde çeşitli çevrimiçi etkinlikler düzenlenmektedir. Söz konusu etkinlikler yapılmadan önce ilgili etkinlikle ilgili duyurular yapılarak katılımın mümkün olduğunca yüksek olması sağlanmaktadır. Toplulukları yürüten öğretim elemanları, belirli aralıklarla alanlarında yetkin ya da uzman kişileri davet ederek yaklaşık 1-2 saat arasında süren çevrimiçi etkinlikler düzenlemektedir. Bu kapsamda öğrenenlerle alanında yetkin ya da uzman kişiler çevrimiçi ortamda bir araya gelmektedir. Söz konusu bu kişilere hem toplulukları yürüten öğretim elemanları hem de öğrenenler aktif bir biçimde soru yöneltilme ve onlardan cevap alabilme olanağına sahiptir. Diğer taraftan, toplulukta yer alan öğrenenler, ilgili topluluğun sayfasında bulunan tartışma platformları vasıtasıyla planlanan bir etkinlikle ilgili etkinlik gerçekleşmeden önce diğer öğrenenlerle etkileşime geçme imkânına sahiptir. Son olarak, pandemi döneminde de toplulukları yürüten

öğretim elemanları belirli zamanlarda çeşitli etkinlikler düzenleyerek Açıköğretim Sistemine kayıtlı öğrenenleri alanında yetkin ya da uzman kişilerle bir araya getirmiştir (Özkanal vd., 2022, s. 473-474).

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemindeki çevrimiçi öğrenci topluluklarına kayıtlı öğrenenlerin, öğrenme analitikleri açısından demografik özellikleri arasındaki benzerlikleri ile farklılıkları ortaya koymaktır. Çalışmada, çevrimiçi öğrenci topluluklarına katılan öğrenenlerin; yaş, cinsiyet, başarı not ortalaması, kayıt yılı, kayıt türü, kayıt olunan program türü, aldıkları ders sayısı ve kullandıkları öğrenme malzemesi türü açısından incelenmesi hedeflenmiştir. Bu bağlamda çalışma, Açıköğretim Sistemi kapsamında çevrimiçi öğrenci toplulukları özelinde öğrenen analitiklerini incelemesi ve topluluklar özelinde öğrenenlerin demografik örüntüleri ile öğrenme malzemesi kullanım sıklıklarını mercek altına alması açısından önem taşımaktadır. Nitekim, çalışmada elde edilen bulgular ışığında, Açıköğretim Sistemi çevrimiçi öğrenci topluluklarında bulunan ve çevrimiçi öğrenmede hedef kitle konumunda olan öğrenenlerin nasıl bir örüntüye sahip oldukları ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu amaçla, çalışmada aşağıdaki araştırma sorularına yanıtlar aranmıştır:

- Çevrimiçi öğrenci topluluğu türü ile öğrenenlerin demografik özellikleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir bağ var mıdır?
 - Çevrimiçi öğrenci topluluğu türü ile yaş, cinsiyet, başarı not ortalaması, kayıt yılı, kayıt türü, kayıt olunan program türü ve aldıkları ders sayısı arasında anlamlı bir ilişki/bağ var mıdır?
- Çevrimiçi öğrenci topluluğu türü açısından öğrenenlerin öğrenme malzemelerini kullanım sıklıkları anlamlı bir biçimde farklılaşmakta mıdır?

Yöntem

Araştırma Deseni

Bu çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden betimsel araştırma modeli kullanılmıştır. Betimsel model, bir popülasyondaki ya da popülasyondan alınan alt örneklerdeki birimlerin oldukları gibi incelenerek betimlenmesini temsil etmektedir. Bu modeli kullanan araştırmacılar herhangi bir değişkeni manipüle etmeden sadece mevcut durumu olduğu gibi tanımlamaktadır (Siedlecki, 2020, s. 8). Bu bağlamda, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sisteminde 2022 yılının mayıs ayı itibarıyla çevrimiçi öğrenci topluluklarında kayıtlı öğrenenlerin hem

demografik hem de öğrenme malzemesi bazında analitik verileri incelenmiştir. Böylelikle, hangi toplulukta ne tür demografik özelliklere sahip öğrenenlerin yer aldığı, öğrenenlerin hangi demografik özelliklerinin diğer topluluklardaki öğrenenlerle benzerlik ve farklılık taşıdığı ortaya koyulmuştur. Ardından toplulukların öğrenme malzemesi kullanım sıklıklarında farklılıkların olup olmadığı incelenmiştir.

Evren ve Örneklem

Bu çalışmanın evrenini Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemindeki çevrimiçi öğrenci topluluklarına kayıtlı 641.515 öğrenen oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise her topluluktan katılımcı olmak üzere 7.975 kişiden oluşmuştur (Tablo 1). Açıköğretim Sistemi Anadolium eKampus platformu üzerinden erişilebilen çevrimiçi öğrenci topluluklarında; fotoğraf, sinema, kitap, tarih, müzik, bilişim, sosyoloji ve tasarım topluluğu olmak üzere sekiz topluluk bulunmaktadır. Çalışmada öğrenen analitiklerinin tamamına ulaşılsa da bu verinin çok büyük olmasından dolayı olasılıklı örnekleme yöntemlerinden sistematik örnekleme yapılarak çalışma verisi küçültülmüştür. Bu bağlamda, ilk adımda çevrimiçi öğrenci topluluklarına kayıt yaptırmış ve demografik bilgileri eksiksiz olan öğrenenlerin tamamı seçilmiştir. İkinci adımda ise sistematik örnekleme aracılığıyla her topluluktaki öğrenenlerden en az yüzde biri örnekleme eklenecek şekilde veri çekme işlemi yapılmıştır (Chaudhuri ve Stenger, 2005). Tablo 1’de Mayıs 2022 tarihi itibarıyla Açıköğretim Sistemi çevrimiçi öğrenci topluluklarındaki öğrenen sayıları ve örnekleme dâhil edilen öğrenen sayısı paylaşılmıştır.

Topluluk	Evren (N)	%1	Örneklem (n)
Kitap Topluluğu	147.640	1.476,4	2.104
Fotoğraf Topluluğu	104.551	1.045,51	1.184
Sinema Topluluğu	99.730	997,3	1.057
Bilişim Topluluğu	89.822	898,22	993
Tarih Topluluğu	80.514	805,14	898
Müzik Topluluğu	66.616	666,16	832
Sosyoloji Topluluğu	42.363	423,63	677
Tasarım Topluluğu	10.279	102,79	230
Toplam	641.515	6.415,15	7.975

Tablo 1’de görüleceği üzere çalışma örnekleminde tüm çevrimiçi öğrenci topluluklarından katılımcılar yer almıştır. En çok öğrenenin bulunduğu topluluk kitap topluluğu olarak dikkat

çekerken ($n = 2.104$) en az öğrenenin bulunduğu topluluk, tasarım topluluğu olarak görülmektedir ($n = 230$).

Veri Toplama Araçları

Çalışma verisi, gerekli yönetsel ve etik izinler alındıktan sonra Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sisteminin öğrenme yönetim sistemi (ÖYS) üzerinden elde edilmiştir. İlgili veri, iki basamaktan oluşmaktadır. Birinci basamakta, Açıköğretim Sistemi çevrimiçi öğrenci topluluklarına kayıt yaptıran ve demografik bilgileri eksiksiz olan öğrenenlere ait; cinsiyet, yaş, kayıt türü, kayıt yılı, kayıt olunan program türü, 2021-2022 Öğretim Yılı Bahar Döneminde alınan ders sayısı ve ilgili dönemdeki genel not ortalaması yer almaktadır. İkinci basamakta ise söz konusu öğrenenlerin 2021-2022 Öğretim Yılı Bahar Dönemine ait öğrenme malzemesi kullanım sıklıkları bulunmaktadır.

Veri Analizi ve Kullanılan Testler

Araştırma verisinin analizinde betimsel analizlerin yanı sıra öğrenenlerin kayıt yaptırdıkları topluluklar ile demografik bilgilerini ilişkilendirebilmek amacıyla Ki-Kare Bağımsızlık Testi kullanılırken, topluluk türü açısından öğrenme malzemesi kullanım sıklığını inceleyebilmek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) uygulanmıştır. Ki-Kare Bağımsızlık testi parametrik olmayan bir test olduğu için nominal veya ordinal değişken kullanmanın dışında herhangi bir varsayım gerektirmemektedir. Bununla birlikte, malzeme kullanım sıklıkları açısından bir değerlendirme yapabilmek amacıyla parametrik testler kullanıldığı için analiz öncesi tek değişkenli normallik sayıltısı kontrol edilmiştir (Kim, 2013). Bu bağlamda öğrenenlerin malzeme kullanım sıklıklarına ilişkin mutlak eğiklik ve basıklık değerleri incelenmiş olup, alanyazınca belirlenen eşik değerleri (eğiklik = 2,0; basıklık = 7,0) geçen herhangi bir malzeme kullanım sıklığı değişkenine rastlanmamıştır (Kim, 2013, s. 53). Dolayısıyla parametrik testlerin kullanmasında tek değişkenli normallik açısından herhangi bir sorunla karşılaşılmamıştır.

Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın amacı bağlamında belirlenen araştırma sorularına yanıt bulabilmek için gerçekleştirilen analizler sonucunda elde edilen bulgular bu bölümde paylaşılmıştır. Bulgulara ve ilişkili tartışmalara alt başlıklar halinde yer verilmiştir.

Topluluk Türü Özelinde Öğrenenlerin Demografik Özelliklerinin Karşılaştırılması

Topluluk türü özelinde öğrenenlerin cinsiyetlerine göre dağılımı Tablo 2’de paylaşılmıştır.

Tablo 2

Topluluk Türü Özelinde Öğrenenlerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Topluluk Türü	Cinsiyet				Toplam		χ^2	df	p
	Erkek		Kadın		N	%			
	n	%	n	%					
Bilişim	604	60.8	389	39.2	993	100.0	282.8	7	***
Fotoğraf	465	39.3	719	60.7	1184	100.0			
Kitap	680	32.3	1424	67.7	2104	100.0			
Müzik	368	44.2	464	55.8	832	100.0			
Sinema	524	49.6	533	50.4	1057	100.0			
Sosyoloji	274	40.5	403	59.5	677	100.0			
Tarih	468	52.1	430	47.9	898	100.0			
Tasarım	95	41.3	135	58.7	230	100.0			
Toplam	3478	43.6	4497	56.4	7915	100.0			

*** $p<0.001$.

Tablo 2 incelendiğinde, topluluk türü ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir bağ olduğu ifade edilebilir ($\chi^2 = 282.8$; $df = 7$; $p<0.001$). Söz konusu bağ yakından incelendiğinde erkek öğrenenlerin ağırlıklı olarak bilişim (%60.8) ve tarih (%52.1) topluluklarında yer aldıkları görülürken kadın öğrenenlerin çoğunlukla fotoğraf (%60.7), kitap (%67.7), müzik (%55.8), sinema (%50.4), sosyoloji (%59.5) ve tasarım (%58.7) topluluklarına katıldıkları görülmektedir.

Çevrimiçi öğrenci topluluklarına katılan öğrenenlerin katıldıkları topluluk türü ile yaşlarına göre dağılımı Tablo 3'te yer almaktadır.

Tablo 3

Topluluk Türü Özelinde Öğrenenlerin Yaşlarına Göre Dağılımı

Topluluk Türü	Yaş								Toplam		χ^2	df	P
	20-29 yaş		30-39 yaş		40-49 yaş		50 yaş ve üstü		n	%			
	n	%	n	%	n	%	n	%					
Bilişim	371	37.3	325	32.7	220	22.2	77	7.8	993	100.0	148.3	21	***
Fotoğraf	518	43.8	345	29.1	213	18.0	108	9.1	1184	100.0			
Kitap	813	38.6	739	35.1	370	17.6	182	8.7	2104	100.0			
Müzik	375	45.1	258	31.0	124	14.9	75	9.0	832	100.0			
Sinema	461	43.6	339	32.1	184	17.4	73	6.9	1057	100.0			
Sosyoloji	173	25.6	226	33.4	184	27.1	94	13.9	677	100.0			
Tarih	364	40.5	252	28.1	170	18.9	112	12.5	898	100.0			
Tasarım	84	36.5	72	31.3	58	25.2	16	7.0	230	100.0			
Toplam	3159	39.6	2556	32.1	1523	19.1	737	9.2	7915	100.0			

*** $p<0.001$.

Tablo 3'te görüleceği üzere topluluk türü ile yaş değişkeni arasında anlamlı bir bağ söz konusudur ($\chi^2 = 148.3$; $df = 21$; $p < 0.001$). Bu bağ yakından incelendiğinde, bütün yaş gruplarının çoğunlukla kitap topluluğuna kayıt yaptırdıkları göze çarpmaktadır. Diğer taraftan, 20-29 yaş arasındaki öğrenenlerin sosyoloji topluluğu dışındaki bütün topluluklarda ağırlıklı olarak yer aldıkları dikkat çekmektedir. 30-39 yaş arasındaki öğrenenlerin sosyoloji topluluğunda daha çok buldukları görülmektedir (%33.4). Ayrıca bu yaş grubundaki öğrenenler kitap topluluğunda da ikinci çoğunluğu oluşturmaktadır (%35.1). Bununla birlikte, 40-49 yaş arasındaki öğrenenler ($n = 370$) ile 50 yaş ve üstündeki öğrenenler de ($n = 182$) çoğunluklu olarak kitap topluluğunda yer almaktadır.

Çevrimiçi öğrenci topluluklarına katılan öğrenenlerin katıldıkları topluluk türü açısından kayıt türüne göre dağılımı Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4													
<i>Topluluk Türü Özelinde Öğrenenlerin Kayıt Türüne Göre Dağılımı</i>													
Topluluk Türü	Kayıt Türü								Toplam		χ^2	df	p
	İkinci Üniversite		ÖSYM		Dikey Geçiş		Diğer						
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%			
Bilişim	510	51.4	278	28.0	148	14.9	57	5.7	993	100.0	48.35	21	**
Fotoğraf	557	47.0	404	34.1	456	13.2	67	5.7	1184	100.0			
Kitap	1041	49.5	721	34.2	218	10.4	124	5.9	2104	100.0			
Müzik	440	52.9	254	30.5	90	10.8	48	5.8	832	100.0			
Sinema	580	54.9	300	28.3	117	11.1	60	5.7	1057	100.0			
Sosyoloji	348	51.4	231	34.1	60	8.9	38	5.6	677	100.0			
Tarih	440	49.0	309	34.4	95	10.6	54	6.0	898	100.0			
Tasarım	110	47.8	74	32.2	32	13.9	14	6.1	230	100.0			
Toplam	4026	50.5	2571	32.2	916	11.5	462	5.8	7915	100.0			

** $p < 0.01$.

Tablo 4'te topluluk türü ile kayıt türü değişkeni arasında anlamlı bir bağ olduğu görülmektedir ($\chi^2 = 48.35$; $df = 21$; $p < 0.01$). İlgili bağ yakından incelendiğinde, ikinci üniversite kapsamında kayıt yaptıran öğrenenlerin bütün topluluklarda çoğunlukta olduğu dikkat çekmektedir. Diğer taraftan, ikinci üniversite ($n = 1041$), ÖSYM ($n = 721$) ve diğer ($n = 124$) kayıt türündeki öğrenenler en fazla kitap topluluğunda yer almaktadır. Dikey geçiş kayıt türündeki öğrenenler ise çoğunlukta fotoğraf topluluğunda bulunmaktadır ($n = 456$).

Topluluk türü özelinde öğrenenlerin kayıt yılına göre dağılımı Tablo 5'te paylaşılmıştır.

Tablo 5

Topluluk Türü Özelinde Öğrenenlerin Kayıt Yılına Göre Dağılımı

Topluluk Türü	Kayıt Yılı								Toplam		χ^2	df	P
	2018-2019		2016-2017		2014-2015		2013 ve öncesi						
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%			
Bilişim	486	48.9	182	18.3	91	9.2	234	23.6	993	100.0	83.01	21	***
Fotoğraf	563	47.6	511	17.8	140	11.8	270	22.8	1184	100.0			
Kitap	1006	47.9	369	17.5	240	11.4	489	23.2	2104	100.0			
Müzik	489	58.8	117	14.1	66	7.9	160	19.2	832	100.0			
Sinema	564	53.4	184	17.4	103	9.7	206	19.5	1057	100.0			
Sosyoloji	290	42.8	123	18.2	81	12.0	183	27.0	677	100.0			
Tarih	476	53.0	158	17.6	82	9.1	182	20.3	898	100.0			
Tasarım	85	37.0	43	18.6	36	15.7	66	28.7	230	100.0			
Toplam	3959	49.6	1387	17.4	839	10.5	1790	22.5	7915	100.0			

*** $p < 0.001$.

Tablo 5 incelendiğinde topluluk türü ile kayıt yılı değişkeni arasında anlamlı bir bağ olduğu dikkat çekmektedir ($\chi^2 = 83.01$; $df = 21$; $p < 0.001$). Söz konusu bağ yakından incelendiğinde, 2018-2019 yılları arasında Açıköğretim Sisteminde herhangi bir programa kayıt yaptıran öğrenenlerin bütün topluluklarda ağırlıklı olarak buldukları ifade edilebilir. Öte yandan, 2018-2019 ($n = 1006$), 2014-2015 ($n = 240$) ile 2013 ve öncesi ($n = 489$) yıllarda kayıt yaptıran öğrenenlerin en fazla kitap topluluğunda yer aldıkları söylenebilir. 2016-2017 yıllarında kayıt yaptıran öğrenenlerin ise çoğunlukla fotoğraf topluluğunda buldukları görülmektedir ($n = 511$).

Topluluk türü özelinde öğrenenlerin kayıt olunan program türüne göre dağılımı Tablo 6'da paylaşılmıştır.

Tablo 6

Topluluk Türü Özelinde Öğrenenlerin Kayıt Olunan Program Türüne Göre Dağılımı

Topluluk Türü	Program Türü				Toplam		χ^2	df	p
	Önlisans		Lisans						
	n	%	n	%	n	%			
Bilişim	631	63.5	362	36.5	993	100.0	133.4	7	***
Fotoğraf	790	66.7	394	33.3	1184	100.0			
Kitap	1158	55.0	946	45.0	2104	100.0			
Müzik	508	61.1	324	38.9	832	100.0			
Sinema	641	60.6	416	39.4	1057	100.0			
Sosyoloji	298	44.0	379	56.0	677	100.0			
Tarih	498	55.5	400	44.5	898	100.0			
Tasarım	162	70.4	68	29.6	230	100.0			
Toplam	4686	58.8	3289	41.2	7915	100.0			

*** $p < 0.001$.

Tablo 6’da topluluk türü ile kayıt olunan program türü değişkeni arasında anlamlı bir bağ olduğu görülmektedir ($x^2 = 133.4$; $df = 21$; $p < 0.001$). Bu bağ yakından incelendiğinde, Açıköğretim Sisteminde bir önlisans programına kayıtlı olan öğrenenlerin ağırlıklı olarak bilişim (%63.5), fotoğraf (%66.7), kitap (%55.0), müzik (%61.1), sinema (%60.6), tarih (%55.5) ve tasarım (%70.4) topluluklarında yer aldıkları dikkat çekerken bir lisans programına kayıtlı olan öğrenenlerin çoğunlukla sosyoloji topluluğunda buldukları göze çarpmaktadır (%56.0).

Topluluk türü özelinde öğrenenlerin 2021-2022 Öğretim Yılı Bahar Döneminde aldıkları ders sayılarının dağılımı Tablo 7’de yer almaktadır.

Topluluk Türü	Alınan Ders Sayısı						Toplam		x^2	df	p
	1-3		4-6		7 ve üstünde		n	%			
	n	%	n	%	n	%					
Bilişim	279	28.1	371	37.4	343	34.5	993	100.0	37.99	14	**
Fotoğraf	356	30.0	415	35.1	413	34.9	1184	100.0			
Kitap	522	24.9	729	34.6	853	40.5	2104	100.0			
Müzik	234	28.1	295	35.5	303	36.4	832	100.0			
Sinema	280	26.5	371	35.1	406	38.4	1057	100.0			
Sosyoloji	144	21.3	232	34.3	301	44.4	677	100.0			
Tarih	240	26.7	303	33.7	355	39.6	898	100.0			
Tasarım	55	23.9	79	34.4	96	41.7	230	100.0			
Toplam	2110	26.5	2795	35.0	3070	38.5	7915	100.0			

** $p < 0.01$.

Tablo 7’de topluluk türü ile alınan ders sayısı değişkeni arasında anlamlı bir bağ vardır ($x^2 = 37.99$; $df = 14$; $p < 0.01$). Bu bağa göre, Açıköğretim Sisteminde 2021-2022 Öğretim Yılı Bahar Döneminde 4-6 arasında ders alan öğrenenler bilişim (%37.4) ve fotoğraf (%37.4) topluluklarında; 7 ve üstünde ders alan öğrenenler kitap (%40.5), müzik (%36.4), sinema (%38.4), sosyoloji (%44.4), tarih (%39.6) ve tasarım (%41.7) topluluklarında çoğunlukta. 1-3 arasında ders alan öğrenenler ise ağırlıklı olarak kitap topluluğundadır (%24.9).

Topluluk türü özelinde öğrenenlerin genel not ortalamalarına göre dağılımı Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8

Topluluk Türü Özelinde Öğrenenlerin Genel Not Ortalamalarına Göre Dağılımı

Topluluk Türü	Genel Not Ortalaması								Toplam		χ^2	df	p
	1.49 ve altı		1.50-1.99 arası		2.00-2.49 arası		2.50 ve üstü						
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%			
Bilişim	266	26.8	268	27.0	287	28.0	181	18.2	993	100.0	36.44	21	*
Fotoğraf	312	26.4	326	27.5	349	29.5	197	16.6	1184	100.0			
Kitap	575	27.3	568	27.0	582	27.7	379	18.0	2104	100.0			
Müzik	201	24.2	234	28.1	224	26.9	173	20.8	832	100.0			
Sinema	274	25.9	286	27.1	283	26.8	214	20.2	1057	100.0			
Sosyoloji	180	26.6	170	25.1	203	30.0	124	18.3	677	100.0			
Tarih	190	21.2	241	26.8	261	29.1	206	22.9	898	100.0			
Tasarım	67	29.2	70	30.4	63	27.4	30	13.0	230	100.0			
Toplam	2065	25.9	2163	27.1	2243	28.1	1504	18.9	7915	100.0			

* $p < 0.05$.

Tablo 8’de topluluk türü ile genel not ortalaması değişkeni arasında anlamlı bir bağ olduğu söylenebilir ($\chi^2 = 36.44$; $df = 21$; $p < 0.05$). Bu bağ yakından incelendiğinde, 2021-2022 Öğretim Yılı Bahar Döneminin sonunda genel not ortalaması 2.00-2.49 arasında olan öğrenenler çoğunlukla bilişim (%28.0), fotoğraf (%29.5), kitap (%27.7), sosyoloji (%30.0) ve tarih (%29.1) topluluklarında yer almaktadır. Genel not ortalaması 1.50-1.99 arasında olan öğrenenler daha çok müzik (%28.0), sinema (%27.0) ve tasarım (%30.4) topluluklarında bulunmaktadır. Genel ortalaması 1.49 ve altı olan öğrenenler ile 2.50 ve üstü olan öğrenenler ağırlıklı olarak kitap topluluğuna kayıtlıdır.

Topluluk Türü Özelinde Öğrenenlerin Öğrenme Malzemesi Kullanım Sıklıklarının İncelenmesi

Toplulukların kullandıkları öğrenme malzemeleri Tablo 9’da yer almaktadır. Öğrenme malzemesi kullanım sıklığı, ÖYS üzerinden doğrudan veri olarak çekilen ve öğrenenlerin kaç defa ilgili malzemeye eriştiklerini gösteren oranlı bir değişkendir. 2021-2022 Öğretim Yılı Bahar Döneminde topluluk türü özelinde öğrenenlerin kullandığı öğrenme malzemesi sıklıklarını inceleyebilmek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) gerçekleştirilmiştir.

Tablo 9

Toplulukların Kullandıkları Öğrenme Malzemeleri

No	Malzeme	No	Malzeme
1	Canlı Ders (Canlı Ders Esnasında Katılım)	10	Kitap (PDF)
2	Canlı Ders Kayıtları	11	Kitap Ünite
3	Çıkmış Sınav Soruları	12	Makine Seslendirmesi
4	Daisy Sesli Kitap	13	Mikroanimasyon
5	Kitap (ePUB)	14	Özet Seslendirme
6	Etkileşimli İçerik	15	Özet Video

7	Etkileşimli Video	16	Sesli Kitap (MP3)
8	Konu Anlatım Videosu	17	Sorularla Öğrenelim
9	Infografik	18	Yakın Plan Videoları

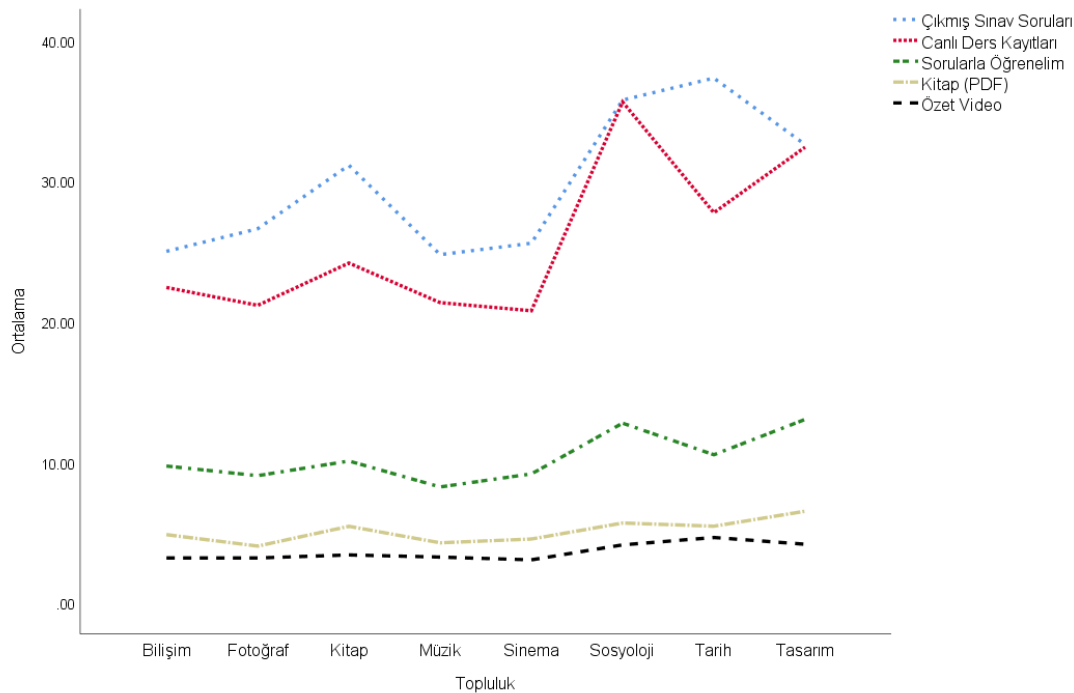
Yapılan analizde eşit varyanslar için ANOVA istatistiğinin anlamlılığına ve eşit olmayan varyanslar için Brown-Forsythe istatistiğinin anlamlılığına bakılmıştır. Analiz sonucunda topluluk türü açısından yalnızca canlı ders kayıtları, çıkmış sınav soruları, kitap (PDF), özet video ve sorularla öğrenelim malzemelerine yönelik kullanım sıklığının anlamlı bir biçimde farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır (Tablo 10).

Tablo 10							
<i>Topluluk Türü Özelinde Öğrenenlerin Öğrenme Malzemesi Kullanım Sıklıklarının İncelenmesi</i>							
Öğrenme Malzemesi	Topluluk	<i>n</i>	\bar{x}	<i>s</i>	<i>F</i>	<i>p</i>	İS Tamhane
Canlı Ders Kayıtları	1. Bilişim	993	22.42	48.51	7.37	***	1-6 2-6 3-6 4-6 5-6
	2. Fotoğraf	1184	21.15	49.45			
	3. Kitap	2104	24.16	52.14			
	4. Müzik	832	21.35	47.46			
	5. Sinema	1057	20.77	46.62			
	6. Sosyoloji	677	35.62	66.60			
	7. Tarih	898	27.74	57.59			
	8. Tasarım	230	32.40	55.99			
Çıkmış Sınav Soruları	1. Bilişim	993	24.99	48.06	7.17	***	1-6 1-7 2-6 2-7 3-4 4-6 4-7 5-6
	2. Fotoğraf	1184	26.60	54.63			
	3. Kitap	2104	31.12	55.39			
	4. Müzik	832	24.76	43.46			
	5. Sinema	1057	25.57	44.73			
	6. Sosyoloji	677	35.75	61.67			
	7. Tarih	898	37.32	68.59			
	8. Tasarım	230	32.59	60.79			
Kitap (PDF)	1. Bilişim	993	4.84	12.59	3.17	**	2-3
	2. Fotoğraf	1184	4.03	8.85			
	3. Kitap	2104	5.44	12.41			
	4. Müzik	832	4.27	10.95			
	5. Sinema	1057	4.54	9.56			
	6. Sosyoloji	677	5.67	12.20			
	7. Tarih	898	5.45	12.76			
	8. Tasarım	230	6.51	15.32			
Özet Video	1. Bilişim	993	3.18	8.64	2.91	**	5-7
	2. Fotoğraf	1184	3.19	9.81			
	3. Kitap	2104	3.40	9.83			
	4. Müzik	832	3.25	9.12			
	5. Sinema	1057	3.06	8.82			
	6. Sosyoloji	677	4.12	11.64			
	7. Tarih	898	4.64	12.25			
	8. Tasarım	230	4.17	9.09			
	1. Bilişim	993	9.73	23.88	3.45	**	2-6

Sorularla Öğrenelim	2. Fotoğraf	1184	9.04	18.32			4-6
	3. Kitap	2104	10.08	22.07			5-6
	4. Müzik	832	8.24	16.96			
	5. Sinema	1057	9.17	21.41			
	6. Sosyoloji	677	12.77	23.57			
	7. Tarih	898	10.53	22.85			
	8. Tasarım	230	13.04	27.30			

*** $p<0.001$; ** $p<0.01$; * $p<0.05$; İS = İşlem Sonrası.

Tablo 10’da topluluklar açısından öğrenme malzeme kullanım sıklığının incelenmesi neticesinde canlı ders kayıtları ($F = 7.37$; $p<0.001$), çıkmış sınav soruları ($F = 7.17$; $p<0.001$), kitap (PDF) ($F = 3.17$; $p<0.01$), özet video ($F = 2.91$; $p<0.01$) ve sorularla öğrenelim ($F = 3.45$; $p<0.01$) malzemelerine ilişkin kullanım sıklığının anlamlı bir biçimde farklılaştığı görülmüştür. Farklılığa ilişkin yakından inceleme için gerçekleştirilen işlem sonrası Tamhane testi sonuçlarına göre; canlı ders kayıtlarının tasarım topluluğu dışında diğer topluluklara kıyasla sosyoloji topluluğu tarafından en fazla kullanıldığı dikkat çekmektedir. Bununla birlikte, çıkmış sınav sorularının tasarım topluluğu dışında diğer topluluklara kıyasla en fazla tarih ve sosyoloji toplulukları tarafından kullanıldığı göze çarpmaktadır. Kitap (PDF) malzemesinde ise yalnızca iki topluluk arasında bir farklılık olduğu bulunmuştur (Grafik 1).

Grafik 1. Öğrenme Malzemesi Kullanım Sıklığının Karşılaştırılması

Grafik 1 incelendiğinde, fotoğraf topluluğuna kıyasla kitap topluluğu kitap (PDF) malzemesini daha sık kullanmaktadır. Benzer şekilde, özet video malzemesinde de yalnızca sinema ve tarih toplulukları arasında bir farklılık tespit edilmiştir. Sinema topluluğuna kıyasla

tarih topluluğu özet videoları daha sık tercih etmektedir. Son olarak, sorularla öğrenelim malzemesinde fotoğraf, müzik, sinema ve sosyoloji toplulukları arasında bir farklılık olduğu belirlenirken sosyoloji topluluğunda sorularla öğrenelim malzemesinin daha sık kullanıldığı dikkat çekmektedir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu çalışmada Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sisteminde yer alan çevrimiçi öğrenci topluluklarına 2022 yılının mayıs ayı itibarıyla kayıtlı öğrenenlerin topluluk bazında hem demografik özellikleri hem de öğrenme malzemesi kullanım sıklıklarını olmak üzere öğrenen analitikleri incelenmiştir. Bu amaçla topluluklarda yer alan öğrenenlerin demografik özelliklerinin bir kıyaslaması yapılarak benzerlik ve farklılıklar ele alınmıştır. Bununla birlikte, yine topluluklar özelinde öğrenenlerin öğrenme malzemelerini kullanım sıklıkları irdelenmiştir. Böylelikle Açıköğretim Sisteminin önemli paydaşlarından biri olan öğrenenlerin çevrimiçi öğrenci topluluklarında nasıl bir örüntüye sahip oldukları tespit edilmeye çalışılmıştır.

Yapılan analizler neticesinde öğrenenlerin kaydoldukları topluluklar ile cinsiyetleri arasında bir bağ olduğu belirlenmiştir. Öyle ki, bilişim ve tarih topluluklarında erkek öğrenenlerin daha çok bulunduğu görülürken fotoğraf, kitap, müzik, sinema, sosyoloji ve tasarım topluluklarında kadın öğrenenlerin daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Bu durum erkek öğrenenlerin bilişim ve tarih alanına ilgi duyduklarına işaret ederken kadın öğrenenlerin fotoğraf, kitap, müzik, sinema, sosyoloji ve tasarım alanlarına daha çok ilgi gösterdiklerini belirtir niteliktedir. Diğer taraftan, yaşça daha genç öğrenenlerin sosyoloji topluluğu dışındaki bütün topluluklarda ağırlıklı olarak yer aldıkları belirlenirken sosyoloji topluluğunda ağırlıklı olarak yaşça nispeten büyük öğrenenlerin bulunduğu dikkat çekmiştir. Ayrıca yaşça daha büyük öğrenenlerin kitap topluluğunda daha çok olduğu da görülmüştür. Söz konusu durum, yapılacak etkinliklerde yaş etmeninin göz önünde bulundurularak etkinlik tasarımının yapılmasını elzem kılmaktadır. Örneğin, genç öğrenenlerin (18-29) daha fazla olduğu topluluklarda gençleri ilgilendiren güncel konularda yine gençleri anlayabilen iletişim modellerinin kullanılması tavsiye edilmektedir. Yaşça daha büyük öğrenenlerin olduğu topluluklarda ise bu öğrenenlerin ilgisini çekebilecek etkinliklerin yapılması ve gerekli iletişim modellerinin kullanılması önerilmektedir.

Öte yandan, öğrenenlerin kaydoldukları topluluklar ile kayıt türleri arasında bir bağ tespit edilmiştir. İkinci üniversite kapsamında kayıt yaptıran öğrenenler, bütün topluluklarda aktif çoğunluğu temsil etmektedir. Kitap topluluğunda ikinci üniversite, ÖSYM ve diğer (dikey

geçiş, lisans tamamlama, ek yerleştirme vb.) kayıt türlerine sahip öğrenenler sayıca çoğunluktadır. Ayrıca, kitap topluluğunun bu öğrenenler tarafından en çok tercih edilen topluluk olduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra, dikey geçiş kayıt türüne sahip öğrenenler daha çok fotoğraf topluluğunda bulunmaktadır. Dolayısıyla dikey geçişle gelen öğrenenlerin fotoğraf alanına yönelik bir ilgilerinin olduğu ifade edilebilir. Benzer biçimde, topluluklar ile öğrenenlerin kayıt yaptıran yılları arasında da bir bağ bulunmuştur. Nispeten yakın zamanda kayıt yaptıran öğrenenlerin bütün topluluklarda ağırlıklı olarak yer aldıkları dikkat çekmektedir. Bu durum ise yakın tarihlerde kayıt yaptıran öğrenenlerin topluluklara yönelik yoğun bir ilgisinin olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte, daha eski tarihlerde kayıt yaptıran öğrenenlerin de kitap topluluğunda ağırlıklı olduğu belirlenmiştir. Söz konusu hususla ilgili yeni kayıt yaptıran öğrenenlere, çevrimiçi öğrenci topluluklarıyla ilgili bilgiler ve duyurular, onların görebileceği bir biçimde yapılarak topluluklarda düzenlenen etkinliklerle alakalı sistem üzerinden güncel bilgiler ve yönergeler sunulması tavsiye edilmektedir.

Öğrenenlerin kaydoldukları topluluklar ile kayıt olunan program türü arasında bir bağ olduğu belirlenmiştir. Açıköğretim Sisteminde herhangi bir önlisans programına kayıtlı öğrenenler sosyoloji topluluğu hariç bütün topluluklarda aktif çoğunluğu oluşturmaktadır. Lisans programına kayıtlı öğrenenler ise sosyoloji topluluğunda ağırlıklı olarak yer almaktadır. Bu bağlamda, topluluklar özelinde tasarlanacak etkinliklerde program türlerinin göz önünde bulundurularak müfredatlarında yer alan hususlarla ilgili etkinliklerin de yapılması gerektiği değerlendirilmektedir. Örneğin, tasarım topluluğunda ilgili alanı yakından ilgilendiren önlisans programlarındaki ders kitabı içeriklerinde yer alan bilgilerin, yine ilgili alandaki uzman ya da yetkin kişilerce, düzenlenecek etkinliklerde öğrenenlere sunulması ya da çeşitli deneyimler aracılığıyla aktarılması önerilmektedir. Diğer taraftan, öğrenenlerin kaydoldukları topluluklar ile aldıkları ders sayıları arasında da bir bağ tespit edilmiştir. Bu bağ, 2021-2022 Öğretim Yılı Bahar Döneminde daha az sayıda ders alan öğrenenlerin bilişim ve fotoğraf topluluklarına daha çok ilgi gösterdiklerini ortaya koyarken daha fazla sayıda ders alan öğrenenlerin kitap, müzik, sinema, sosyoloji, tarih ve tasarım topluluklarında bulunduğu işaret etmiştir. Bununla birlikte, ilgili akademik dönemde not ortalaması 2.00-2.49 arasında olan öğrenenlerin bilişim, fotoğraf, kitap, sosyoloji ve tarih topluluklarında aktif çoğunluğu temsil ettiği dikkat çekerken not ortalaması nispeten düşük olan öğrenenlerin müzik, sinema ve tasarım topluluklarında çoğunluğu oluşturduğu görülmüştür. Söz konusu bulguların, yapılacak ileri araştırmalarla yakından incelenmesi tavsiye edilmektedir. Özellikle, düşük genel not ortalamasına sahip öğrenenlerin neden bu topluluklara daha çok kayıt yaptırdıkları anlaşıldığında ilgili

topluluklarda öz-düzenleme becerisi ya da öğrenmeye ilişkin motivasyonun yükseltilmesi gibi konularda etkinlikler yapılarak Açıköğretim Sistemindeki öğrenenlerin aidiyet duyguları artırılabilir (Uçar, 2020, s. 41). Ayrıca, bazı öğrenenlerin yaşadığı akademik erteleme ya da öğrenimi yarıda bırakma davranışlarıyla ilişkilendirilecek etkinlik tasarımları aracılığıyla öğrenenlerin Açıköğretim Sisteminde tutulması ve sistemdeki programlara devam etmeleri sağlanabilecektir.

Öğrenenlerin kaydoldukları topluluklar açısından öğrenme malzemesi kullanım sıklığının incelenmesi neticesinde; canlı ders kayıtları, çıkmış sınav soruları, kitap (PDF), özet videolar ve sorularla öğrenim malzemelerinin kullanım sıklıklarında bir farklılık oluştuğu görülmüştür. Çıkmış sınav sorularının en çok tarih ve sosyoloji toplulukları tarafından kullanıldığı dikkat çekerken, kitabın (PDF) kitap topluluğu, özet videoların tarih topluluğu, sorularla öğrenim malzemesinin ise sosyoloji topluluğu tarafından daha sık kullanıldığı belirlenmiştir. Bu durumun ilgili topluluklardaki öğrenenlerin ders çalışma planları ve öğrenme malzemesi tercihleriyle alakalı olduğu değerlendirilmektedir. Nitekim topluluklar özelinde belirli farklılıklar olsa da öğrenenlerin bireysel ihtiyaçlarına göre öğrenme malzemelerini tercih ettikleri bilinmektedir (Yıldırım, 2022, s. 401). Dolayısıyla çevrimiçi öğrenme topluluklarına katılan öğrenenlerin tüm öğrenme malzemelerini etkili ve verimli kullanmaları için bir eğitim verilebilir. Ayrıca çevrimiçi ortamlarda öğrenci topluluklarından sorumlu öğretim elemanının yadsınamaz bir rolü olsa da temel husus öğrenenlerin öncülüğünde ve öğrenen merkezli süreçlerin tasarlanmasıdır (Jan ve Vlachopoulos, 2018). Bu durumda etkili bir süreç takip edilirse gruptan sorumlu öğretim elemanı olmadan da topluluk, yapısını koruyabilecektir.

Öte yandan alanyazında yapılan çalışmalarda, öğrenme yönetim sistemine (ÖYS) öğrenen erişim sıklığı arttığında öğrenen başarısının da önemli ölçüde yükseldiği ortaya konulmuştur (Saykılı vd., 2019, s. 153). Öğrenenlerin, Açıköğretim Sistemi Anadolu eKampus platformu üzerinden bu malzemelere erişebildikleri göz önünde bulundurulduğunda öğrenme malzemelerini etkili ders çalışmak amacıyla daha çok kullanan öğrenenlerin daha başarılı olabilecekleri sonucuna varılabilir. Sonuç olarak, ders çalışmak için etkili bir zaman yönetimine sahip öğrenenlerin öğrenme malzemelerini daha fazla kullanabileceği ve başarılarının da bu bağlamda artabileceği düşünülmektedir.

Son olarak, Açıköğretim Sisteminde yer alan çevrimiçi öğrenci toplulukları konusunda alanyazında bu araştırmanın amaç ve bulguları bağlamında örtüşen bir çalışmaya rastlanmadığından dolayı bulgulara ilişkin karşılaştırmalı bir tartışma tam anlamıyla yapılamamıştır. Bu durum, mevcut çalışma için bir kısıt oluşturmuştur. İleri çalışmalarda

çevrimiçi öğrenci topluluğu türü, kullanılan öğrenme malzemesi ve başarı değişkenleri arasındaki ilişkinin detaylı incelenmesi, dikkate değer bulgular sunabilecektir. Ayrıca, nitel araştırma yöntemi ile öğrenenlerin çevrimiçi öğrenci topluluklarına katılım nedenlerinin ve beklentilerinin belirlenmesi, ilgili konunun derinlemesine anlaşılmasında alanyazına katkılar sağlayabilecektir.

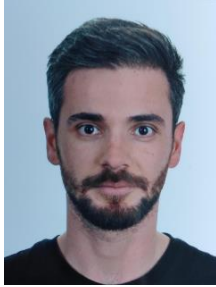
Kaynakça

- Aydın, C.H. (2002). Çevrimiçi (online) öğrenme toplulukları. *Açık ve Uzaktan Eğitim Sempozyumu Kitabı* (ss. 1-10). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Blayone, T.J.B., vanOostveen, R., Barber, W., DiGiuseppe, M., & Childs, E. (2017). Democratizing digital learning: Theorizing the fully online learning community model. *International Journal of Educational Technology in Higher Education*, 14, 1-16.
- Brown, M. (2011). Learning analytics: The coming third wave. *EDUCAUSE Learning Initiative Brief*, 1, 1-4.
- Chaudhuri, A. (2005). *Survey sampling theory and methods*. New York: Chapman & Hall/CRC.
- Çelen, F.K., & Seferoğlu, S.S. (2020). Yeni nesil öğrenme kültürü: Çevrimiçi öğrenme toplulukları üzerine bir inceleme. *Gençlik ve Dijital Çağ içinde* (ss. 80-91) A. G. Baran, O. Hazer, & Öztürk, M.S. (Eds). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Gençlik Araştırmaları ve Uygulama Merkezi.
- Ifenthaler, D., & Schumacher, C. (2016). Student perceptions of privacy principles for learning analytics. *Educational Technology Research and Development*, 64(5), 923-938.
- Jan, S. K., & Vlachopoulos, P. (2018). Influence of learning design of the formation of online communities of learning. *The International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 19(4), 1-16.
- Johnson, L., Smith, R., Willis, H., Levine, A., & Haywood, K., (2011). *The 2011 Horizon Report*. Texas: The New Media Consortium.
- Kim, H. (2013). Statistical notes for clinical researchers: assessing normal distribution (2) using skewness and kurtosis. *Restorative Dentistry & Endodontics*, 38(1), 52-54.
- Long, P., & Siemens, G. (2011). Penetrating the fog: Analytics in learning and education. *Educause Review*, 46(5), 31-40.

- Özen, E. & Karaca N. (2021). Investigating learner motivation in online education in terms of self-efficacy and self-regulation. *Journal of Educational Technology & Online Learning*, 4(4), 745-758.
- Özkanal, B., Candemir, Ö., & Candemir, A. (2022). Kullanımlar ve doyumlar yaklaşımı çerçevesinde Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemi çevrimiçi öğrenci Topluluklarının motivasyonlarının incelenmesi. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(2), 469-488.
- Saltürk, A., & Güngör, C. (2020). COVID-19 döneminde öğrencilerde topluluk hissi ve çevrimiçi uzaktan eğitimin incelenmesi. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 9(5), 4204-4221.
- Saykili, A., Ozturk, A., Kumtepe, E. G., Kumtepe, A. T., & Uğurhan, Y. Z. C. (2019). Examining the effects of LMS use on academic performance using learning analytics. Hosted by *UNED*, Madrid (Spain), 148-155.
- Siedlecki, S.L. (2020). Understanding descriptive research designs and methods. *Clinical Nurse Specialist*, 34(1), 8-12.
- Tang, E., & Lam, C. (2014). Building an effective online learning community (OLC) in blog-based teaching portfolios. *Internet and Higher Education*, 20, 79-85.
- Uçar, H. (2020). Uzaktan eğitimde akademik erteleme davranışını ve akademik erteleyicileri anlamak. *AUAd*, 6(3), 40-55.
- Wu, X., He, Z., Li, M., Han, Z., & Huang, C. (2022). Identifying learners' interaction patterns in an online learning community. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19, 1-20.
- Yıldırım, D. (2022). Süreç odaklı değerlendirme tasarımının analitik temelli performansa göre değerlendirmesi. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 12(2), 377-411.
- Yıldız, E. (2020). Çevrimiçi öğrenme ortamlarında uzaktan eğitim öğrencilerinin topluluk hissine etki eden faktörlerin incelenmesi. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 8(1), 180-205.

Yazarlar Hakkında

Yusuf Zafer Can UĞURHAN

Öğr. Gör. Dr. Yusuf Zafer Can UĞURHAN, 2019 yılından beri Anadolu Üniversitesi, Açıköğretim Fakültesi, Öğrenme Teknolojileri Ar-Ge (ÖTAG) Biriminde görev yapmaktadır. Dr. Uğurhan, yüksek lisansı ile doktorasını İletişim Bilimleri alanında tamamlamış ve ikinci yüksek lisans eğitimine Uzaktan Eğitim Anabilim Dalı'nda 2021 yılında başlamıştır. Farklı akademik birimlerde ilgi duyduğu çalışma alanlarıyla alakalı dersleri okutmaya devam eden yazarın ulusal ve uluslararası dergiler ile kitaplarda çok sayıda bilimsel makalesi ve bölüm yazarlıkları bulunmaktadır.

Posta adresi: Anadolu Üniversitesi, Açıköğretim Fakültesi, Yunus Emre Kampüsü, 26470, Eskişehir

Tel (İş): +90 222 3350580

Eposta: yzcu@anadolu.edu.tr

URL: <https://scholar.google.com.tr/citations?user=obL9vpYAAAAJ&hl=tr>

Hasan UÇAR

Doç. Dr. Hasan Uçar, Anadolu Üniversitesi, Açıköğretim Fakültesi, Uzaktan Öğretim Anabilim Dalında öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. Dr. Uçar, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uzaktan Eğitim Anabilim Dalında yüksek lisans ve doktora yapmıştır. Uzaktan eğitim alanında çalışmalar yürüten Dr. Uçar hem yüz yüze hem de uzaktan öğretim yoluyla dersler vermiştir. Dr. Uçar'ın araştırma alanları arasında; açık ve uzaktan öğrenme ortamlarında öğrenen motivasyonu, öğrenenlerin

motivasyonunu ve derse katılımı artırmak için etkin stratejilerinin tasarımı yer almaktadır. Güncel araştırma alanları arasında ise uzaktan öğrenme ortamlarında derse katılım ve akademik erteleme konuları bulunmaktadır.

Posta adresi: Anadolu Üniversitesi, Açıköğretim Fakültesi, Yunus Emre Kampüsü, 26470, Eskişehir

Tel (İş): +90 222 3350580/3953

Eposta: hasanucar@anadolu.edu.tr

URL: <https://scholar.google.com/citations?user=tKzVqrEAAAAJ&hl=tr>